

کرده و خوب تدریس نموده البته اجرت کامل داده می شد و اگر از طرف متعلمین تصور شده بود و موافقی هست آنرا رفع می نمائیم پس ما اینک مفتش علمی لازم داریم.

صدیق حضرت - يك مسئله عرض می نمایم که جالب توجه و کلاست آن این است این معلمین که ما سه سال پول بآنها داده ایم يك اندازه بزبان ما اطلاع پیدا کرده اند و نیز يك درجه یا به اطلاعات شاگردان ما را دانسته اند اگر بنا شود تجدید کثرت آنها را رای ندهیم و آنها بروند و يك دسته معلم دیگر بیاید مثل این است که يكسال بی جهت پول بآن معلمین داده ایم ببلایه معارجی هم باید برای رفتن این چند نفر و آمدن آن چند نفر بدهیم پس تجدید کثرت آنها مقرون بصالح است.

آقا شیخ محمدعلی - بنده میخواهم قانوناً مطلبی عرض کنم که بموجب نظامنامه يك مسئله را که فراموش شد وکیل حق دارد اخطار نماید.

لهذا عرض میکنم که روز سه شنبه گذشته در باب دیوان محاسبات گفتگو و قرار شد که يك هیئتی معین شود و تا کتون معین نشده و ما هیچ حساب مالیه خود را نمیدانیم و حال آنکه باید تمام دخل و خرج مملکت با اطلاع مجلس باشد و همچنین مطالبی که اهمیت داشت و باید مذاکره شود از نظر رفته یکی مسئله اشرفی است که ما نمی دانیم چه شده و چه باقی است و یکی دیگر وجوه بانک ملی بود که در مجلس خاص مذاکره شد و قرار شد در مجلس علنی مذاکره شده و معلوم شود و تا کتون بمجلس نیامده و یکی دیگر در باب کلیه مالیه مملکت است که ما نمی دانیم در این دو سال چه عاید شده و چه خرج شده است و چقدر بقایا در نزد حکام است چون بنده اکمل وظیفه مجلس را نظر در مالیه میدانم عرض میکنم باید هر چه زودتر اقدام بدایر نمودن دیوان محاسبات نمود و نیز وزیر مالیه خواسته شود که از ایات اشرفی ها توضیح بدهند

آقا میرزا مرتضی قلی خان - اما در باب

دیوان محاسبات گویا از نظر و کلاه محترم رفته که آن روز مذاکره شد مادامی که دیوان محاسبات دایر نشده عمل محاسبات راجع بکمیسیون مالیه شود و کلاً تصویب نکردند بعد چون مسئله محاسبات اهمیت داشت قرار شد که عاجلاً نظامنامه دیوان محاسبات نوشته شده بمجلس آمده پس از تصویب دایر شود و در باب اشرفی ها هم وزیر مالیه باید توضیح بدهند و در باب وجوه بانک ملی که در مجلس خاص مذاکره شد و قرار بود که بمجلس علنی بیاید بعد کمیسیون مالیه رجوع شد که حساب آنرا بترتیب صحیح نوشته بمجلس بدهند کمیسیون مالیه هم اقدام کرده دوسه قلم ناقص است آنهم تاروز شنبه انشاء الله تمام میشود

آقا شیخ یوسف - مکرر صحبت شد که اول وظیفه مجلس این است در مجلس موضوع مذاکره مجلس بعد معین شود و در اول ریاست جناب ممتاز الدوله این مسئله شرط شده است و گفته اند که موضوع مجلس بعد باید روز قبل معین شود و اینکه می فرمائید وزیر علوم در باب کثرت بجمله جواب خواسته و این لایحه را فرستاده بنده عرض میکنم که خیلی عجیب است با این ترتیب که امروز ما داریم و این لایحه چند روزی است که بهیشت رئیس

رسیده حالاً تمجیل می فرمایند باز بر می گردم بمطلب اول خود که بنا بر معاهده که شده است باید موضوع مذاکره روز بعد در روز قبل معین شود

آقا میرزا محمود - در باب دیوان محاسبات آن طور که آقا میرزا مرتضی قلیخان گفتند که بایستی کمیسیون مالیه و وزارت مالیه نظامنامه آنرا را بنویسند و در خصوص وجوه بانک هم از طرف کمیسیون مالیه معامه نشده از آنجا هائی که لازم بود اقدامی بشود تا حال نشده است اینست که بتعویق افتاد

آقا شیخ محمدعلی - در خصوص دیوان محاسبات آن روز در اینجا مذاکره شده بود که لازم است بزودی تشکیل شود تا اینکه محاسبات مالیه بخوبی معلوم گردد و هر کس بتواند دخل و خرج مملکت را بفهمد حالا این خرج هائی که میشود هیچ کس نمی داند و معلوم نیست که در چه مصارف صرف میشود در اوایل مجلس که صحبت از مسیو نوز و مالیه مملکت بود مذاکره بود که باید حساب مالیه از روی ترتیب و نظم صحیحی باشد از آن وقت تا حال در این باب هیچ اقدامی نشده و ما هیچ نمی دانیم که وزیر مالیه سابق مالیات را چه کرده است آیا چیزی پیش او هست یا نه و هم چنین نمی دانیم که وزیر مالیه حالیه مسئول مالیه هست یا نه و این خرج هائی که می شود از روی چه مآخذ و در چه مصرف است و تا دیوان محاسبات نباشد هیچکس از حساب مالیه اطلاع پیدا نخواهد کرد پس اول باید دیوان محاسبات را تشکیل داد و اگر و کلاً بخواهند در جزئیات مذاکره نمایند خارج از وظیفه و کالت شده اند

آقا شیخ حسین - بنده عرض میکنم که اولاً وظیفه رئیس مجلس این است که در بین مذاکرات نگذارند که وکیل از مجلس بیرون برود.

ثانیاً وکیل نباید محض خوش آمد چیزی بگوید.

ثالثاً وکیل لازم نیست که صورت مخارج جزاً قیماً بدهد مگر اینکه مخارج فوق العاده باشد باید بتصویب مجلس بگذرد

نایب رئیس - مسئله دیوان محاسبات مسئله مطولی است و لزوم آن در قانون اساسی هم نوشته شده است باید نظامنامه آنرا وزارت مالیه بنویسد بدهد بمجلس تا اینکه مجلس اورا تصحیح و تنقیح نموده تصویب کند و بعد از آن تشکیل شود.

اسدالله میرزا - خوب است برای رفع اشتباه بعضی این کلمه را عرض کنم که دیوان محاسبات برای این نیست که جزء جزء مخارج را تصویب و امضاء کنند برای این است که محاسبات مالیه را در رشته نظام و ترتیب بیاورند و در حقیقت بمنزله مفتشی است که نگذازد حیف و میلی در مالیه بشود

نایب رئیس - جناب رئیس يك مطلبی نوشته اند باید يك کمیسیونی از کسکلا انتخاب شود در خصوص انتظام شهر و اطراف که با وزراء مذاکره کنند حالا آن کمیسیون را اگر مجلس انتخاب میکند باید انتخاب شود و اگر محول بر رئیس مینماید ایشان دوازده نفر را معین کرده اند (هموما گفتند همان اشخاصی را که جناب رئیس معین کرده اند صحیح و نواب امان الله میرزا هم بواسطه بصیرتی که دارند باید به آن عده بیفزایند)

نایب رئیس - موضوع مذاکره روز شنبه

نظامنامه وزارت معارف است که دهمه اول آن قرائت شود .

حسین قلی خان نواب - در باب لایحه وزارت معارف آخر معلوم نشد که چه فرایز داده شده است .

نایب رئیس - چرا بالاخره فرار بر این شد که معاون وزارت معارف حاضر شوند تا از ایشان بعضی سئوالات بشود آن وقت مطرح مذاکره شده نتیجه گرفته شود .

حسین قلی خان نواب - همانطور که به کمیسیون مالیه از بابت حقوق آنها رجوع شده است خواست در خصوص بعضی شرایط کثرتانی که متعلق به خارجه است رجوع بکمیسیون خارجه شود که دقتی در شروطات آن بشود .

نایب رئیس - چه ضرورت دارد که در کمیسیون خارجه هم در این باب دقتی بشود . (مجلس بیست دقیقه قبل از غروب ختم شد)

مذاکرات شنبه ۶ جمادی الاولی دارالشورای ملی

دو ساعت و بیست دقیقه قبل از غروب مجلس منعقد شد (خلاصه مذاکرات جلسه قبل قرائت شد) (اسامی غائبین جلسه قبل)

مخبر الملک - ساعده الوزاره - عبیدالحکما حاجی میرزا آقا بابا - شیخ محسن خان .

رئیس - در باب لایحه وزارت معارف که در جلسه قبل قرائت شده بود قرار شد که با حضور معاون وزارت معارف مطرح شود و چون امروز ایشان آمده اند مجدداً راپورت کمیسیون مالیه قرائت میشود قرائت شد بطوری که در روز قبل ذکر شده بود راس این راپورت دو مسئله داشته است یکی تجدید کثرت است و یکی خواستن هوز بانک نفر معلم که او بتجدید کثرت راضی نمیشود و در باب تجدید کثرت این چهار نفر معلمین چیزی اضافه از حقوق سابق میخواهند و حالا باید هر يك از این دو مسئله جداگانه مطرح شده نتیجه گرفته شود.

سیدالحکماء بنا بود امروز معاون وزارت علوم بیاید توضیحات بدهد .

اسدالله میرزا - بریر روز اینجا مذاکره شده و معلوم هم گردید چنانچه آقای صدیق حضرت گفتند تجدید کثرت معلمین مدن شناسی امروزه لازم نیست در این صورت بودن مسیو داوید لزومی ندارد برای اینکه بجهت تدریس مقدمات ریاضی اشخاصی اینجا هستند که میتوانند مقدمات ریاضی را بگویند با مواجب کم و مقدمات ریاضی این قدر مواجب لازم ندارد ولی بائمی معلمین بتجدید کثرت آنها را وزیر علوم تصویب میکنند باید تجدید شود و در باب اضافه حقوق که میخواهند آنوقت که کثرت این معلمین در ایران شد نرخ اجناس گران بود و امروز بواسطه این اساس مقدس خیلی نرخ اجناس ارزان تر شده و آنها هم پول را در اینجا خرج میکنند پس تفاوت پیدا نخواهد کرد و دیگر اینکه فرانک از آن وقت تا بحال تفاوتی پیدا کرده آیا وقتی که ترقی کرده اضافه را رد کرده اند که تمام حالات تفاوت تنزل را قبول نمائیم و گذشته از این این معلمین نوایب دیگر هم در مدرسه دارند با این جهات و جهات دیگر بنده گمان میکنم که اضافه مواجب نخواهند و همان تبدیل فرانک بتومان راضی شوند .

وکیل التجار - بریرروز خلاصه عقیده خود را عرض کردم و امروز خاطر آقایان را متذکر میسازم که بنده ابتدای آزادی و کمی حقوق آنها حرفی نندارم ولی بر حسب قواعد قوانین اگر آنها را خوب شناخته اید و تا بحال خوب خدمت کرده اند چطور که در همه جا معمول است که هر کسی در یک اداره کادری خدمت کرد چیزی از بابت حسن خدمت او اضافه میدهند با آنها هم داده شود و گمان نمیکنم غیر از آنها را هم بخوانند باین مبلغ اراضی شوند حال آنکه اضافه را معین نمیکنم هر قدر که صلاح میدانند بدهند.

صدرالعلماء نظری - چون وزارت معارف تجدید کتبرات آنها را تصویب کرده اند البته باید تجدید شود و بنده تجدید کتبرات معلم معدن شناسی را لازم تر از سایرین میدانم اگر تاکنون ما شاگرد قابل بجهت این علم نداشته ایم حالا باید تربیت کنیم.

حاج سید عبدالحسین شهشانی در خصوص کتبرات دو نفر مسیور و زر و مسیور کاله از فرقان تحقیقی که شد خیلی فایده از وجود آنها بجهت مملکت ما عاید شده اما در باب اضافه حقوق بطوری که در جلسه قبل عرض کردم باید شرایط کار دستور العمل کار آنها معلوم شود تا توجه در این باب شود و این گفتگوها تمام بجهت تفاوت فرانک است و بنده بریرروز عرض کردم بعضی ملتفت نشده اند و حال از امروز بیعه فرانک ترفی خواهد کرد و آن تنزل فرانک ضرری است که از بابت مسئله نقره در این ادوا خواهد بود و البته محفوظ خواهد شد.

احتشام الاطباء - تجدید کتبرات دو نفر معلم طب لازم است اما در خصوص تجدید کتبرات آنها از بابت اضافه مواجب و تفاوت فرانک آنها سالی دو هزار تومان زیاد منقعت میسرند برای عمل طبابت خوب است آن ملاحظه را هم بکنند.

صدیق حضرت - وزارت معارف تصویب تجدید کتبرات معلمین را کردند بنده تجدید کتبرات مسیور داروسد را بهمان جهت که عرض کردم جایز نمیدانم و معلمین ایرانی هم هستند که بکثر از این حقوق می توانند تعلیم بدهند اما در باب دو نفر طبیب مسیور زر در اینجا معلوم میکنند و خیلی از قترار را هم مجانی مبالغه می کنند بنده درست اطلاع دارم و اگر بخواهند که عوض آنها دو نفر دیگر بیآورند بی فایده است اینها در این مدت بلسان ما آشورند و درجه تحصیل و استعداد شاگردان و تربیبات دیگر را دانسته اند حال اگر عوض آنها را هم بیآوریم دردمت بکسان هر چه بدهیم هدر است و آنوقت پس از یکسال تازه بزبان و اخلاق ما آشنا خواهند شد.

ساعداالوزاره - عقیده بنده بر این است همیشه مملکتی که میخواید ترفی نماید باید از مالک متدنه معلمین بیآورند یا شاگرد بفرستند بآن مالک که علوم آنها را تحصیل نموده به مملکت خود مبادرت کرده و مشغول خدمت بشوند تا رفته رفته همه طبقات مملکت دارای علم شوند پس فقط چیزیکه لازم است امروزه ما باید دقت کنیم ببینیم وجود این معلمین را لازم داریم یا نه بعقیده بنده بعضی از آنها لازم نیست زیرا که از خود اهل مملکت خیلی رفته اند به خارج برای تحصیل این علم و دیپلمی که این معلمین خارجه دارا هستند آنها هم دارا هستند پس باید از همان آنها بیآوریم به سهل تر از این مبلغ کتبرات نمانیم متناهی مقرر می نمایم که در کتبر امیرخان امروز می تواند بشوید بجای بگر از آنها باشد و توجه میدهم نظرو کلاهی محترم را باین نکته.

لسان الحکما - بنده تبریک میگویم این اظهار

آقای ساعداالوزاره را و تقویت میکنم و در باب اضافه شدن حقوق آنها ابتدا تصویب نمی نمایم زیرا که خود آقای معاون وزارت معارف میدانند که ما از سوی بغیلی کمتر از این مبلغ میتوانیم معلمین خوب کتبرات نمانیم و علاوه از این معلمین تاکنون بواسطه نبودن مرخصیانه بهره کاملی نبرده ایم در علم آنها حرف نیست اما وقتی اسباب نهد و مرخصیانه نشد نتیجه کامل بعمل نخواهد آمد پس بنده اضافه حقوق را تصویب نمیکنم و اگر هم ممکن باشد بطوریکه آقای ساعداالوزاره فرمودند از همین معلمین ایرانی بیآوریم خیلی خوب است.

امان الله میرزا - ما اشخاص عالم خیلی لازم داریم و این جا کم داریم و این اشخاص عالم هم که داریم باید از برای آنها فکری بنماییم و دیگر این که ما محتاج بفرزندان هستیم و این اضافه که می خواهند بنظر بنده اضافه نیست این تقصیر پول ما است پول ما مثل ستون زینت بالا و پائین می رود باید کتبرات از روی پولی باشد که تغییر و تبدیل پیدا نکنند و آن همان فرانک است.

حاجی میرزا آقا - ما وقت مجلس را باین طور تلف میکنیم بنا بود که معاون وزیر معارف بیاید توضیحات بنده حال که آمده اند خوب است توضیحات بدهند تا معلوم می شود.

معاون وزارت معارف - این مطالب که گفته شد همه صحیح است ولی امروز بوجود این اشخاص محتاج هستیم و لازم است که این جا باشد و همان مسیور داروسد هم وجودش لازم است و باید باشد بجهت این که بیست نفر شاگرد دارد و آن ها هم مقداری تحصیل کرده و نمی شود که فعلا آنها را بی معلم گذاشت و تا تابستان دیگر یک دسته هم داخل آنها می شود و تا یک اندازه درجه تحصیل آنها صحیح خواهد شد و بعضی از همان شاگرد های قابل از برای مهندسی معمولی این مملکت از قبیل سطحی طرق و غیره خوبند و عوض مسیور باشم که می رود لازم است و باید عوض او شخصی باشد که ریاضی و شیمی را هم بداند تا این که کمک و معاون معلم معدن شناسی هم باشد و برای امتحان هر کاه حاضر شوند خواهد دید که در اینصورت خوب تعلیم کرده اند و اشخاص ایرانی که فرمودند البته آنها تیکه نابلند باید آنها را هم داخل کلا خود و لازم است ولی وجود این اشخاص امروز لازم است و باید باشند و اگر بخواهیم مدرسه دارالفنون داشته باشیم این اسباب لازم است و باین نقصی که دارد اگر این معلمین هم بروند بکلی خراب خواهد شد اما در خصوص اضافه مواجب اضافه هم بنظر من اندک بلکه اینها همان پولی که در سه سال قبل با آنها داده میشد همان را میخوانند و این تفاوتش از برای آن دونفری که پانزده هزار فرانک حقوق دارند سه هزار و پانصد فرانک میشود و آن سه نفری که دوازده هزار فرانک حقوق دارند تفاوتش نوب سه هزار فرانک میشود اگر همان را بآنها بدهند دیگر ظاهر حرفی ندارند و ممکن است که اراضی شوند اینست عقیده بنده که عرض کردم.

دکتروالی الله خان - عقیده بنده این است که خلط طبع میشود و مطالب است که باید مطرح مذاکره شده رای گرفته شود و بعد شروع بمذاکره دیگری شود یکی تجدید کتبرات است اولاً باید این مسئله مطرح بشود که آیا باید تجدید شود یا نه بعقیده بنده امروزه ما آنها را لازم داریم شنیده میشود که بعضی میگویند ما خودمان عالمین صحیح داریم صحیح است ولی این دیپلمی که آنها دارند فقط از بابت تمام کردن دوره تحصیل آن مدرسه است که در آن تحصیل کرده اند

یعنی دیپلم آنها دیپلم شاگردی است ولی دیپلم آنها دیپلم معلمی است و ما در مدرسه اینطور اشخاص لازم داریم اگر ما از خودمان معلم داشته باشیم البته باید آنها را بیآوریم مصدر کار فرار همیم و اگر نداشته باشیم چنانچه نداریم بدبختانه باید از خارج بیآوریم و تمبر و تحقیق این مسئله هم وزارت معارف است و از تفری کتبته اکثر دیپلمهای بعضی اشخاص را دیده ام دارای دیپلم معلمی نیستند پس باید تجدید کتبرات این معلمین بشود که چند سال مانده و این شاگرد های حالی را تربیت کنند که آن شاگردها هم معلم شده بروند بسایر ولایات و تدریس کنند و باید همه وقت نور از مرکز بخارج ساطع شود و بعقیده بنده وزارت علوم اگر میدانند این معلمین خارجه هم دیپلم معلمی ندارند باید کتبرات آنها تجدید نشود و عوض آنها معلمین صحیح خواسته شود که در اینجا آمده تدریس نمایند و در واقع کارخانه معلم سازی را دایر نمایند حال اطلاع معاون وزارت معارف در باب دیپلم این معلمین چیست بگویند.

معاون وزیر علوم - بنده اطلاع کامل دارم که دیپلم آنها دیپلم معلمی است و بدبختانه این یک نفر معلم که می رود باید عوض او هم خواسته شود و همچنین معلم مهندسی که دیپلم دولتی دارد و مأموریت ها در ولایات خود داشته و خیلی هم کامل است و در عملیات خیلی کار کرده است.

دکتروالی الله خان - پس معلوم میشود که معاون وزارت معارف تصدیق مینماید که دیپلم آن ها تقریباً دیپلم معلمی است و کامل هستند و دارای رتبه معلمی هستند پس خوب است تمام و کلا معترم بطوری که عرض کردم متفقاً در تجدید کتبرات این معلمین رای بدهند و اما از بابت اضافه مواجب برای اینکه زیاد بخارج نرویم بعقیده بنده بطوری که اگر هم گفتند با انومان تجدید کتبرات بشود آن وقت تمام این گفتگوها مرتفع میشود بشرط اینکه اگر فرانک ترفی کرد دیگر باز آنها گفتگویی نداشته باشند باید در هر صورت با پول خودمان کتبرات شوند و در باب دکترا با پول خودمان دارم خیلی زحمت کشیده و شاگردان خوب تربیت کرده خوب است وزارت معارف در باب حقوق او هم توجهی بکنند.

حاجی میرزا علی آقا - موضوع گویا این است که آیا یک مینتی از یون ملت که میدهند صرف تعلیمات بشود یا نه دیگر کار باینکه چه علمی است و چطور است و معلم کیست و چه باید کرد نداریم فقط باید صحبت کرد که پول ملت باین مصرف برسد یا نه یعنی پولی که ملت برای امنیت و حفظ جان و مال خود میدهد بنده عقیده ندارم و تصویب نمیتکنم که در مصرف تحصیل درجات عالییه و اخلاق و غیره برسد و باید در مصارف عمومی که نظم مملکت و حفظ آسایش و جان و مال ملت باشد صرف شود.

آقا حاج امام جمعه - دره مسئله که ما داخل میشویم خوب است بدو غور و تأمل نمایم و به بینیم که چقدر از وقت خود را باید صرف آثار بنماییم در اینکه ما علم طب و غیره لازم داریم محل شبهه نیست ولی چیزی که هست ما خودمان را مجبور کرده ایم به تحصیل آلمانه خارجه و این کار مقداری ما را عقب انداخته است صحیح است تحصیل زبان خارجه تا یکدرجه بد نیست اینک تمام متعلمین را باید مجبور به تحصیل زبان خارجه نمود زیرا که مدتی هر متعلمین را تلف مینماید و در صورتیکه

آقا شیخ حسین - چون این کار خیلی مهم است امضا این کمیسیون را خوب است خود جناب رئیس از اشخاصی که بصیرت دارند انتخاب نمایند .

رئیس - اگر اجازه می دهید خودم انتخاب نمایم از قرائت ذیل انتخاب نمودند .
دکتر ولی الله خان حسینی خان - صدیق حضرت مجده الملک - لسان الحکما - اسد الله میرزا .

ناظم العلماء - الان ملایر و تویسرکان در میان آتش است والان تلگراف حضوری از ملایر رسیده اگر صلاح می دانید اجازه بدهید قرائت شود (تلگراف میزبور قرائت شد مشر بود اینک هر قدر اغتشاش و تاخت و تاز با او را در عرض کردیم من باب اغتشاش و اختلاف سرحدی جواب بصیحت داده شد یا کمان گردیده ابالت خرج تراشی کرده و اگر اینطور که الوار اجتماع کرده اند چیزی باقی نخواهد ماند اگر مساعدت حضرت والا نبود تا حال لرستانی چیزی از عرض و ناموس باقی نمی گذارد ما که امنیت نداریم پس برای چه دولت عالیات از ما مطالبه می نماید میگویند که خوانین سوار و استعداد بدهند از کجا استعداد تهیه بیآورند خیلی قوه داشته باشند حفظ خودشان را بنمایند و تا سوار و استعداد نباشد ممکن نیست امنیت حاصل شود .

انجمن ولایتی

تلگرافی از شاهزاده حکمران قریب بمضون ذیل قرائت شد .

که قریه حاجی خدر را غارت کرده اند و در این مدت هم از طرف دولت و ملت خبری نشده و عموم علماء و تجار و خوانین از من امنیت میخواهند و امروز در تلگرافخانه حاضرند و من متفکرم با آنها چه جواب بدهم .

ناظم العلماء - الان هم در تلگرافخانه

هستند و چندین تلگراف هم سابق نموده اند بوزیر داخله که کمک نمایند و از طرف ایشان هیچ اظهار مساعدت نشده قراسوران که بجهت حفظ راه ملایر معین کرده اند تا اکنون چند تلگراف بتوسط بنده کرده اند و بسردار فیروز هم ارائه شده و تا حال تفکک فرستاده نشده .

آقا میر عماد - بنده هم در همین خصوص

میخواستم عرض کنم که این وضع خود طهران و آن مسئله بیله سوار و این هم مسئله ملایر و تویسرکان آیا ما و کلای این ملت هستیم یا نه از خواندن قانون چه فایده حاصل است باید هلاک این انقلاب را کرد

رئیس - بنده عرض میکنم که تکلیف مجلس خواندن قانون و نظارت در اجرای قانون است و اگر مشغول تلگراف و غیره بشود برخلاف وظیفه خود رفتار کرده است و اصلاح اینگونه اتفاقات با قوه مجریه است منتهی از طرف مجلس باید تا کند شود و اصلاح این امورات را از قوه مجریه بخواهد و اگر میخواهد از فردا هر چه تلگراف بمجلس آمد قرائت شده و مطرح مذاکره شود ولی فایده آن چه خواهد بود پس باید اصلاح امورات از قوه مجریه خواسته شود و مجلس مشغول خواندن قانون باشد .

آقا شیخ حسین - تمام مطالبی که جناب

رئیس فرمودند صحیح است و باید بهمان طور رفتار شود و اینکه گفته میشود مثلا طهران و بعضی جاها اغتشاش کلی است در طهران این اغتشاش نیست

و این گونه اخبار موجب هم که از اطراف برسد برای پیش بینی است و البته علاج و افه را قبل از وقوع باید کرد .

آقا میرزا حسن - بنده از این قبیل تلگرافات راجع بکرمان چند تا دازم اگر اجازه میفرمایند بدهم قرائت شود .

صدر العلماء نطنزی - چند روز است که

وزراء معلوم نیست و اگر وزیر دارم چرا بمجلس نمی آیند معرفی شوند .

رئیس - صحیح است این مطلب قدری بتعویق افتاده و کابینه هم بطور غیر رسمی که شنیده ام همین شد ولی بواسطه پیش آمد بعضی مطالب فوری که باید اقدام نمایند مدرشان را می پذیریم و بنا بود که امروز بیایند و معرفی شوند کویا کاری برایشان اتفاق افتاده که امروز نیامده اند البته روز سه شنبه آمده و معرفی میشوند .

(مجلس ۲ دقیقه از شب گذشته ختم شد)

مذاکرات یکشنبه هفتم شهر جمادی الاولی

بر حسب ترتیب مقرر مجلس خصوصی دو ساعت ربع کم منعقد و در سه ربع بیرون مانده برای معرفی کابینه و وزرای جدید علنی شد .

رئیس - جناب آقای مشیر السلطنه بهت وزیر داخله کی رئیس الوزرائی انتخاب شده اند با کابینه خودشان به مجلس تشریف آورده اند که معرفی شوند .

رئیس الوزرا - جناب مستوفی الدوله و وزیر چنگ هستند - و جناب علاء السلطنه وزیر امور خارجه و جناب صنیع الدوله وزیر مالیه - و جناب مشیر الدوله وزیر علوم - و جناب مؤمن الملک وزیر تجارت .

حاجی محمد اسمعیل آقا - وزیر عدلیه معین شده است .

رئیس الوزرا - جناب محتشم السلطنه معین شده اند چون حاضر نیستند معاون ایشان مشغول کار هستند .

رئیس - این لایحه مسلک وزراء است که پیشنهاد کرده اند بعضی استعضای آقایان و کلا قرائت میشود

رئیس - این مسلک وزراء مطابق است با مسلک مجلس مقدس و امیدواریم که زودتر بکارها اقدام نموده و اسباب خوشبختی و سعادت این مملکت را فراهم آورند .

(همه تبریک گفتند)

آقا سعید حسن قهی زاده - گویا یک ماده از این مسلک مطابق با مسلک مجلس نیست و آن این است که میگویند آنها قوه مجریه نمیتواند کار بکنند باید مجلس همراهی نماید و حال آنکه ما متوقع بودیم که وزراء نوشته باشند که ما مشغول بکار خود خواهیم بود بطوریکه ابتدا مجلس در اجرائیات دخالت نکند و در کابینه سابق هر تلگرافی که از ولایات بمجلس میرسید و از طرف مجلس نزد وزارت داخله فرستاده میشد باز ایشان در پاکت گذاشته بودند میدادند که تکلیف چیست و چه باید کرد و همچنین وزیر مالیه اقلب جزئیات را رجوع بمجلس می نمودند و حال آنکه لازم برای مجلس نبود و این ترتیب فقط بعضی ملاحظات شخصی است که معمول میدارند پس باید وزراء کاری بکنند که بار

اجرائیات را از دوش مجلس بردارند و خودشان مشغول اجرائیات باشند اگر چه مقاصد خود را بروی کاغذ نمی آورند ولی آثار آن بروز میکند در کار خود تسامح و زرزدانه و انشاء الله این کابینه این مسلک را تغییر خواهد داد .

رئیس - البته وزراء حتی الامکان نباید در اجرائیات مسامحه بنمایند و امیدواریم که بهیچوجه در کار خود کوتاهی نکنند .

حسین علیخان - بنده عرض میکنم که مطلب خارج از دو قسم نیست یا باعث اختلال مملکت را نفهمیده ایم یا نفهمیده ایم و نگفته ایم که همه نوع حق امتراض بر ما دارند و اگر نفهمیده ایم با زمین طور در تمام ممالک دنیا فعلا کاریکه برای نجات خود کردند این بود که آمدند يك هیئت مفتنه تشکیل دادند و يك بصیحت مجریه واسم او را دولت گذاشتند ما هم همین کار را کردیم آنها قانون اساسی نوشتند و از روی آن عمل کردند ما هم نوشتیم و داریم لکن چیزی که هست این است که بنده چون وکیل يك ملت هستم بتکلیف وجدان خودم در این مجلس هلنی با آواز بلند میگویم که نما با آن قانون عمل کردیم و نه وزراء و وزراء هم با معنی آن قانون را نفهمیدند یا نفهمیدند مسامحه کردند و قتیکه بمجلس آمدند از ترسی که از ما داشتند دست بتکلیف خود عمل نکردند و بهیچوقت در مجلس استنادی در یک مطلبی نکردند که اگر این مطلب اینطور بشود مملکت در خطر است ما هم بهمان ترس وزراء امتیازات کرده و بقانون عمل نکردیم یعنی هر یک از کلاه خواست وزراء را اینجا کشید و بنای مباحثه را با او گذاشت و در جزئیات با او اعتراض کرد فقط تکلیف قوه مفتنه این نیست که قانون وضع کند و بروی کاغذ چیزی بنویسند با قلم و گفته تنها کار صورت نمیگیرد اگر بخواهد کار پیشرفت نماید و مملکت ترقی کند باید که هر دو طرف قانون اساسی را در نظر داشته و ماده ب ماده بموقع اجرا گذاشته و نقطه از آنرا فروگذار نیایند .

وکیل اترعایا - چیزی که بنده تصور می

کنم مایه سعادت و ترقی مملکت است مایه مملکت می باشد چیزی که هر کس میداند ده کرور مایه را بهشتاد کرور میرساند ممیزی علمی است و در این پروگرام وزراء ابتدا اسمی از ممیزی برده نشد و حال آنکه جناب ناصر الملک هم يك اندازه شروع باین کار نموده بودند بعقبه بنده باید ممیزی را هم در اینموقع رعایت نمود .

بحر العلوم - اولاً تبریک میگویم جناب

رئیس الوزرا را که در اینموقع نازک قبول خدمت کردند و البته بر حسب مملکتی که پیشنهاد کرده اند در سعادت و ترقی مملکت مجاهدت خواهند نمود و اینکه در لایحه نوشته شده که کلاه محترم با هیئت وزراء همراهی داشته باشند مقصود این نیست که مجلس در اجرائیات با ایشان همراه شده و داخل در اجرائیات شود بلکه مقصود این است که مجلس با مقاصد حسن وزراء همراهی و مساعدت نماید .

(در اینموقع مجلس مجدداً سر می شد)

مذاکرات سه شنبه ۹ شهر جمادی الاولی

دارالشورای ملی
يك ساعت و ربع قبل از فروب مجلس منعقد شد خلاصه مذاکرات رود شنبه و يك شنبه قرائت